

Unges seksualitet

Niels Ulrik Sørensen, Jens Christian Nielsen & Martha Nina Osmec

1. Indledning

I massemedierne fremstilles unges seksualitet ofte som uhæmmet og grænseløs. De unge lever i en stadig mere seksualiseret ungdomskultur, lyder det, og de afsøger i en stadig tidligere alder diverse afkroge af det seksuelle grænseland, hvor den står på gruppesex, analsex og diverse avancerede sexlege.

Det billede af unges seksualitet, som tegnes i forskningen, er knap så entydigt. Nok viser undersøgelser, at nutidens unge har flere "one night stands" og dyrker sex med flere forskellige partnere end tidligere ungdomsgenerationer (Herlitz 2001). Men forskningen peger også på, at den seksuelle debutalder ikke har rokket sig nævneværdigt siden 1980'erne, og at det faktisk kun er et fåtal af nutidens unge, der har erfaringer med de avancerede seksuelle praksisser, der beskrives som hverdagskost i medierne (Rasmussen 2000, Nielsen 2007).

I dette kapitel vil vi afsøge nogle centrale linjer ved seksualiteten, som den fremtræder blandt de unge i vores undersøgelse. I kapitlets første del spørger vi de unge om deres seksuelle debutalder, seksuelle orientering, seksuelle partnere samt om en række forskellige seksuelle erfaringer. Vi går ikke mindst tæt på de unges erfaringer med diverse seksuelle risici – fx sex uden beskyttelse, kønssygdomme og seksuelt pres – idet vi har en antagelse om, at sådanne erfaringer kan være forbundet til mistrivsel.

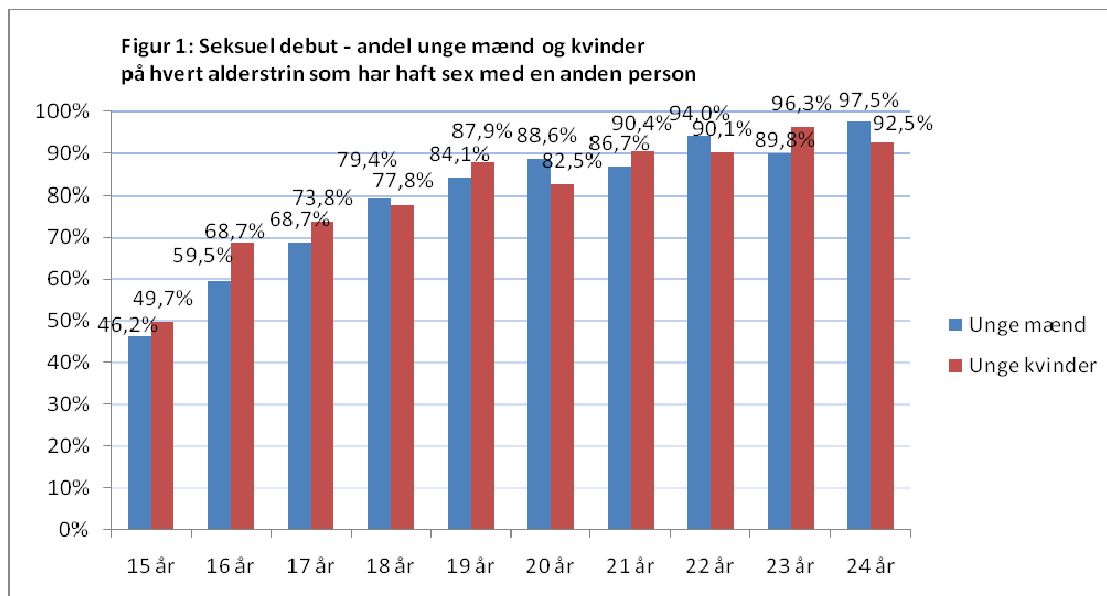
I kapitlets anden del undersøger vi så, hvordan de unges svar på ovenstående spørgsmål er relateret til deres tilkendegivelser af, hvordan de har det med sig selv og deres liv. Også i dette kapitel tager vi udgangspunkt i de fire spørgsmål, vi udfoldede i kapitel 2 – nemlig om de unge 1) har et godt liv, 2) selvtillid, 3) problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen, og slutteligt om 4) deres popularitet i forhold til andre unge på deres egen alder.

2. Den seksuelle debut

Samtlige unge i undersøgelsen er blevet spurgt: "Har du nogensinde haft sex med en anden person?". Det har 79,5 pct. svaret ja og 20,5 pct. nej til. En stor majoritet af de unge i undersøgelsen har således haft deres seksuelle debut. Debutalderen ligger på 15,6 år - hvilket ligger i tråd med de fleste andre undersøgelser på området siden 1980'erne (Rasmussen 2000, Nielsen 2007).

Figur 1 viser fordelingen af unge kvinder og unge mænd på hvert alderstrin, der har debuteret seksuelt. Som ventet stiger andelen af unge, der har debuteret seksuelt, med alderen. Desuden ses det, at andelen af debuterede unge kvinder og mænd er nogenlunde lige stor på de forskellige alderstrin, hvilket svarer til en anden nyere undersøgelse fra Sundhedsstyrelsen (Nielsen 2007). Der er dog lidt flere 15-, 16- og 17-årige unge kvinder end unge mænd, der har debuteret.

Det er også værd at bemærke, at det faktisk er en majoritet af både 15-årige unge kvinder og unge mænd, der ikke har haft deres seksuelle debut, om end det for begge køn er nær ved halvdelen der omvendt har haft den.

3. Bekymring over seksuel debut

I en tid, hvor seksualiserede billeder er tilgængelige for unge i alt fra pornofilm til musikvideoer og reklamer i det offentlige rum (Sørensen & Knudsen 2006; Sørensen 2006, 2007), og hvor diskussioner af kommende eller overståede seksuelle præstationer debatteres livligt i tv programmer og ungdomsblade, synes det ideal om 'det gode ungdomsliv', der spredes i medierne, ikke mindst at være defineret ved et aktivt og spændende seksualliv.

Vi har derfor fundet det relevant at undersøge, hvordan de unge, der ikke har debuteret seksuelt - og dermed ikke lever op til dette ideal, forholder sig til deres manglende debut. De i alt 20,5 pct. af de unge, der ikke har angivet at have haft sex med en anden person, er derfor blevet spurgt: "Er det noget, som bekymrer dig?".

Som det fremgår af tabel 1, angiver majoriteten (87,5 pct.), at det slet ikke - eller blot i lav grad - bekymrer dem (hhv. 67,8 og 19,6 pct.). Omvendt angiver sammenlagt 12,6 pct., at den "manglende" debut bekymrer dem forskellige grader, men blot 0,4 pct. er i meget høj grad bekymrede. Og der er ingen signifikante forskelle i graden af bekymring, når man ser på køn og alder.

Tabel 1: Andel af unge der ikke er debuteret seksuelt					
Ikke seksuelt debuteret: Er det noget som bekymrer dig?					
Slet ikke	I lav grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Total
67,8%	19,7%	9,6%	2,6%	0,4%	100%

Trods massemediernes massive fokus på seksualitet og seksuelle præstationer ser en manglende seksuel debut altså ikke ud til at være en væsentlig kilde til bekymring hos majoriteten af de unge.

Andre undersøgelser om massemediernes og unges seksualitet (Sørensen & Knudsen 2006 og Sørensen 2006) viser da også, at nutidens unge forholder sig kritisk og reflekteret til den seksualisering af ungdomslivet, som spredes gennem massemediernes, og at de lægger afgørende vægt på at skelne mellem de billeder af det seksuelle, massemediernes præsenterer dem for, og deres egen seksualitet.

Selvom undersøgelserne ligeledes viser, at det på visse punkter kan være udfordrende for unge at fastholde en distance til mediebilderne, synes det at lykkes for de unge i denne undersøgelse, der ikke har debuteret seksuelt - i hvert fald når man ser isoleret på deres manglende seksuelle debut.

4. Seksuel orientering

At udforske sin seksuelle orientering - dvs. hvor man placerer sig i forhold til kategorierne heteroseksuel, homoseksuel og biseksuel - er en vigtig del af den seksuelle rejse, som man begiver sig ud på i ungdomsårene.

Selvom kategorierne de seneste årtier er blevet mere flertydige, og grænserne mellem dem sværere at trække, er det stadig afgørende for, hvordan man opfatter sig selv og bliver opfattet af andre, om man definerer sig som det ene, det andet eller det tredje. At finde ud af, hvordan ens seksuelle orientering er, udgør således en central dimension i de identitetsprocesser, man gennemgår som ung.

I undersøgelsen er samtlige unge, uanset om de har haft deres seksuelle debut eller ej, derfor blevet spurgt om de opfatter sig som heteroseksuel, biseksuel, homoseksuel, uafklaret eller andet. Fordelingen på køn og alder er vist på tabel 2.

Som det fremgår af tabellen, definerer majoriteten af de unge sig som heteroseksuelle (94,5 pct.), herefter kommer biseksuel (2,7 pct.), og blot 0,6 pct. definerer sig som homoseksuelle. Kategorierne "uafklaret" eller "andet" rummer sammenlagt 2,2 pct. (hhv. 1,8 og 0,4 pct.). Andelen af kvinder, der definerer sig som heteroseksuelle, er signifikant mindre end andelen af unge mænd, mens der til gengæld er signifikant flere unge kvinder end mænd, definerer sig som biseksuelle (hhv. 4 pct. og 1,4 pct.).

Tabel 2: Unges seksuelle orientering					
Opfatter du dig som...?					
	Heteroseksuel	Biseksuel	Homoseksuel	Uafklaret	Andet
Unge mænd	95,9%	1,4%	0,7%	1,7%	0,4%
Unge kvinder	93,1%	4,0%	0,5%	2,0%	0,4%
Alle seksuelt debuterede	94,5%	2,7%	0,6%	1,8%	0,4%
Chi-square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen					

Dykker man nærmere ned i sammenhængen mellem alder og seksuel observans, kan man konstatere et signifikant fald i andelen af ”uafklarede” hos begge køn, når man sammenligner gruppen af 15 til 19-årige med gruppen af 20 til 24-årige (hhv. 2,3 pct. og 1,2 pct.). Ligeledes er der signifikant færre i den ældste end i den yngste gruppe, der definerer sig som ”andet”.

Samtidig med, at andelen af uafklarede falder, stiger andelen af biseksuelle signifikant hos begge køn med alderen - mest markant hos de unge mænd (0,9 pct. til 1,7 pct.). Yderligere er der en stigning i andelen af mænd, der betegner sig som homoseksuelle og en lille stigning i andelen af kvinder, der identificerer sig som heteroseksuelle – sidstnævnte stigning er dog ikke signifikant.

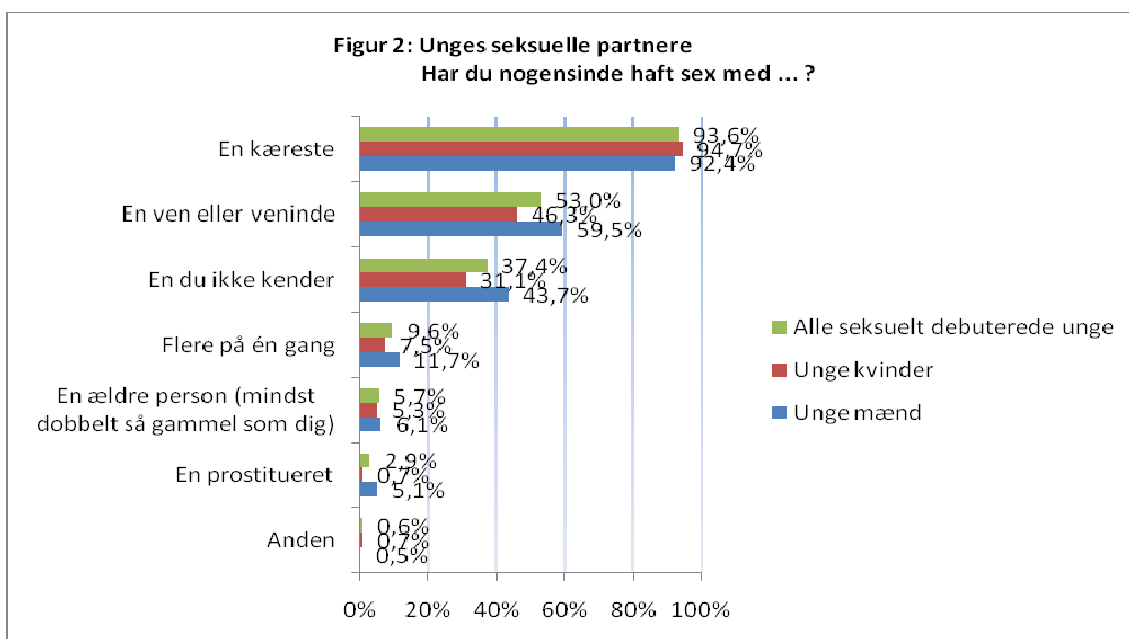
Sammenfattet kan man dermed konstatere, at identifikationen med de tilgængelige kategorier øges med alderen. De unge i undersøgelsen bliver m.a.o. mere afklarede med, hvor de vil placere sig i det seksuelle landskab, jo ældre de bliver. I den forbindelse er det interessant, at identifikationen med kategorierne biseksuel og homoseksuel hos begge køn vokser mere med alderen end identifikationen med kategorien heteroseksuel.

Det skal givetvis ses i lyset af, at heteroseksualitet stadig udgør normen i vores samfund. Selvom den seksuelle afklaringsproces er en del af ungdomsårene, ligger det stadig i vid udstrækning i kortene, at denne proces ender med en positionering som heteroseksuel. Det kræver i højere grad et aktivt valg – og derfor også flere overvejelser og sandsynligvis længere tid - at definere sig som homoseksuel eller biseksuel.

Interessant er det i den forbindelse, at andelen af unge kvinder i begge aldersgrupper, der definerer sig som homoseksuelle og biseksuelle, er signifikant større end andelen af unge mænd, der gør det samme. Her kan det spille ind, at unge mænd ifølge undersøgelser (fx Johansson & Lalander 2003 og Johansson 2005) har et mere negativt syn på homoseksualitet end unge kvinder. Normen om heteroseksualitet er m.a.o. mere rodfæstet blandt unge mænd end blandt unge kvinder, hvorfor det kan tænkes, at unge mænd i højere grad end unge kvinder oplever det som problematisk at afvige fra en heteroseksuel selvdefinition.

5. Seksuelle partnere

Når de unge begynder at udforske seksualiteten, begynder de også at få seksualpartnere. Det kan være kærester, venner eller nogle helt andre. Da de unges valg af seksualpartnere må antages at have en betydelig indflydelse på, hvilke seksuelle oplevelser de får, har vi indledningsvis spurgt alle unge, der har svaret ja til at have haft sex: "Har du nogensinde haft sex med "en kæreste", "en ven" osv. På dette spørgsmål har det været muligt at give flere svar.

Som det fremgår af figur 2, har 93,6 pct. af de unge haft sex med en kæreste, hvilket gør kæresten til den allermest udbredte seksualpartner. Som nummer to kommer en ven eller veninde med 53 pct., mens en, man ikke kender, er nummer tre med 37 pct. Derefter er rækkefølgen: flere på en gang (9,6 pct.), en ældre person (5,7 pct.), en prostitueret (2,9 pct.) samt kategorien "anden" (0,6 pct.), hvis indhold er ukendt.

Hvis man ser bort fra de to mindst udbredte svar - en prostitueret og en anden - er rækkefølgen fuldstændig ens for begge køn. Der er altså næsten ingen forskel på, hvilke seksualpartnere de to køn har erfaringer med.

Ser man på kønsfordelingen på de enkelte svar, er der imidlertid visse nuancer: lidt flere unge kvinder end unge mænd angiver således "kæreste" som seksualpartner (hhv. 94,7 pct. og 93,6 pct.). Til gengæld er andelen af unge mænd signifikant højere, når det gælder seksuelle erfaringer med en ven eller veninde (hhv. 59,5 pct. og 46,4 pct.), med en man ikke kender (43,8 pct. mod 31,1 pct.), med flere på en gang (hhv. 11,7 pct. og 7,5 pct.) samt med en prostitueret (5,1 pct. mod 0,7 pct.). Stort set lige mange fra begge køn har prøvet at have sex med en ældre person.

At kæresten er den absolutte topscorer blandt alle seksualpartnere hos begge køn, er helt i tråd med anden forskning: Flere empiriske undersøgelser blandt unge i Norden peger således på, at nutidens unge kvinder og mænd i vid udstrækning synes, at sex bør finde sted i en relation med to mennesker, der er forelskede i hinanden. Forelskelsen indenfor rammerne af et parforhold legitimerer seksualiteten, der fortsat risikerer at fremstå lidt ”beskidt” eller ”klam” uden denne legitimerende ramme (fx Johansson & Lalander 2003, Löfgren-Mårtenson & Månsson 2006).

Det gælder ikke mindst for unge kvinder, der i særlig grad opdrages til at ”emotionalisere” deres seksuelle lyst, dvs. at forstå den som noget, der bør være forbundet til og motiveret af følelser (Helmius 1990 og 2000). Når de unge kvinder i en smule højere grad end de unge mænd udpeger kæresten som seksualpartner nummer et, kan det være forbundet til denne tilbøjelighed til at emotionalisere den seksuelle lyst.

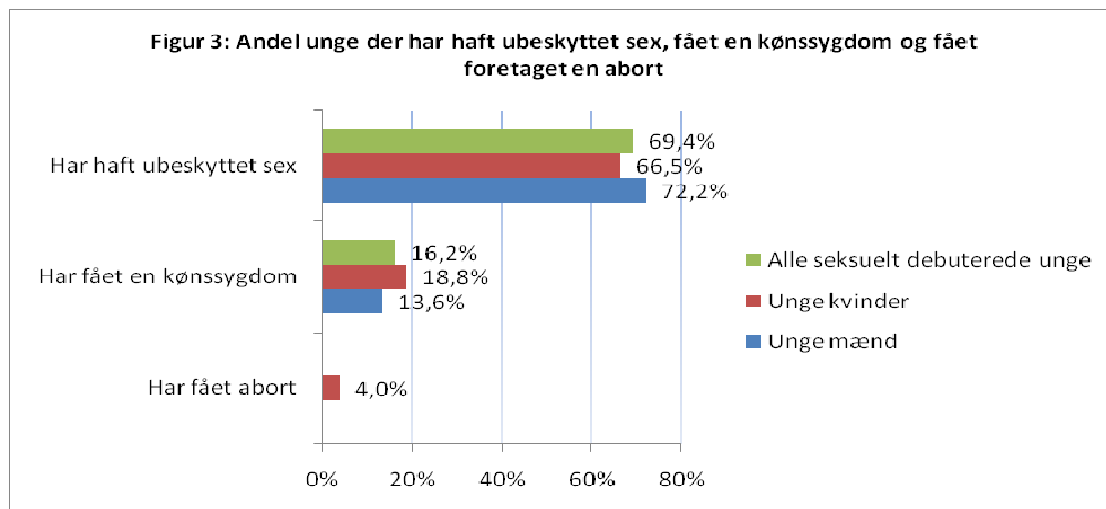
Samtidig ser vi dog hos begge køn, at kæresten langt fra er den eneste seksualpartner. Går man bag om tallene, kan man endog se, at det er en minoritet af såvel de unge mænd (30,2 pct.) som de unge kvinder (44 pct.), der udelukkende har haft sex med en kæreste. Principperne om parforhold, forelskelse osv. er tilsyneladende ikke helt ligetil at oversætte til hverdagsvirkeligheden. De svenske seksualitetsforskere Thomas Johansson og Nils Hammarén (Johansson 2007 og Johansson & Hammarén 2007) peger i den forbindelse på, at principperne ofte er genstand for forhandlinger og forskydninger i hverdagsvirkeligheden, og at de unge, trods principperne, i praksis har en ganske pragmatisk indstilling til løse seksuelle forbindelser.

Det kan i den forbindelse være værd at hæfte sig ved, at mere end en tredjedel af både de unge kvinder og mænd i denne undersøgelse har prøvet at have sex med en seksualpartner, som de ikke kender. Selvom de fleste undersøgelser viser, at farerne for at blive stemplet som ”billig”, ”klam” osv. er større for piger en for drenge (fx Bergström 2006), er anonym sex altså udbredt hos såvel kvinder som mænd. Selvom en større andel af de unge mænd end af de unge kvinder har prøvet anonym sex, er det heller ikke for kvindernes vedkommende en undseelig minoritet.

6. Ubeskyttet sex

Som figur 3 viser, har over to tredjedele af de unge mænd og kvinder (69,4 pct.), der er debuteret seksuelt, haft ubeskyttet samleje på et eller andet tidspunkt. Det er med andre ord en majoritetsadfærd blandt seksuelt aktive unge. De unge er dog ikke blevet spurgt til, hvor ofte eller hvornår de har haft ubeskyttet sex, hvorfor vi ikke kan sige, om det er noget, de har gjort jævnligt, om det er noget, de kun har gjort en enkelt gang, eller om det er noget, de gør i nogle bestemte sammenhænge men ikke i andre.

16,2 pct. af alle de unge, der er debuteret seksuelt, angiver at have fået en kønssygdom i forbindelse med sex. Fokuserer vi alene på de unge, der har haft ubeskyttet sex, bliver tallet hele 21,8 pct.

Ser man på kønsfordelingen, er det i første omgang bemærkelsesværdigt, at signifikant flere unge mænd end kvinder angiver at have haft ubeskyttet sex (72,2 pct. mod 66,2 pct. af de unge kvinder), mens der omvendt er signifikant flere unge kvinder, som angiver at have haft en kønssygdom (18,8 pct. unge kvinder mod 13,6 pct. unge mænd). Disse tal svarer til tallene Sundhedsstyrelsens nyeste undersøgelse fra 2007, hvor det endvidere pointeres, at en mulig forklaring på den relativt højere andel af unge kvinder, der har fået konstateret en kønssygdom, kan være, at disse hyppigere lader sig teste for kønssygdomme i forbindelse med rutineundersøgelser hos den praktiserende læge eller ved fornyelse af recepter på p-piller, hvorfor der er større sandsynlighed for at sygdommen bliver opdaget (Nielsen 2007). Hos både unge kvinder og mænd må man dog regne med, at der forekommer et uvist antal ukonstaterede sexsygdomme, idet så stor en andel har ubeskyttet sex.

Set i lyset af de mange kampagner om seksuelt overførte sygdomme og den udvidede adgang til oplysning om samme, kan man undre sig over, at de unge alligevel i så høj grad vælger at dyrke ubeskyttet sex. Burde de ikke vide bedre?

Der kan tænkes flere forklaringer på dette paradoks. En mulig forklaring kan være, at denne adfærd er en måde at vende det blinde øje til de mange skræmmekampagner og velmenende råd, der til tider kan give både overvældende og divergerende oplysninger samt være med til at forbinde beskyttelse med noget ulystfuldt, man helst vil undlade at tænke på under seksualakten (Nielsen m.fl. 2010). Frem for at forholde sig til det hele og veje for og imod samtlige risici, tager man derfor chancen. Eventuelle konsekvenser kommer først bagefter, når symptomerne melder sig, og man må til lægen, hvorved ansvaret for selv at beskytte sig på en måde udsættes eller måske ligefrem forskydes til de medicinske autoriteter.

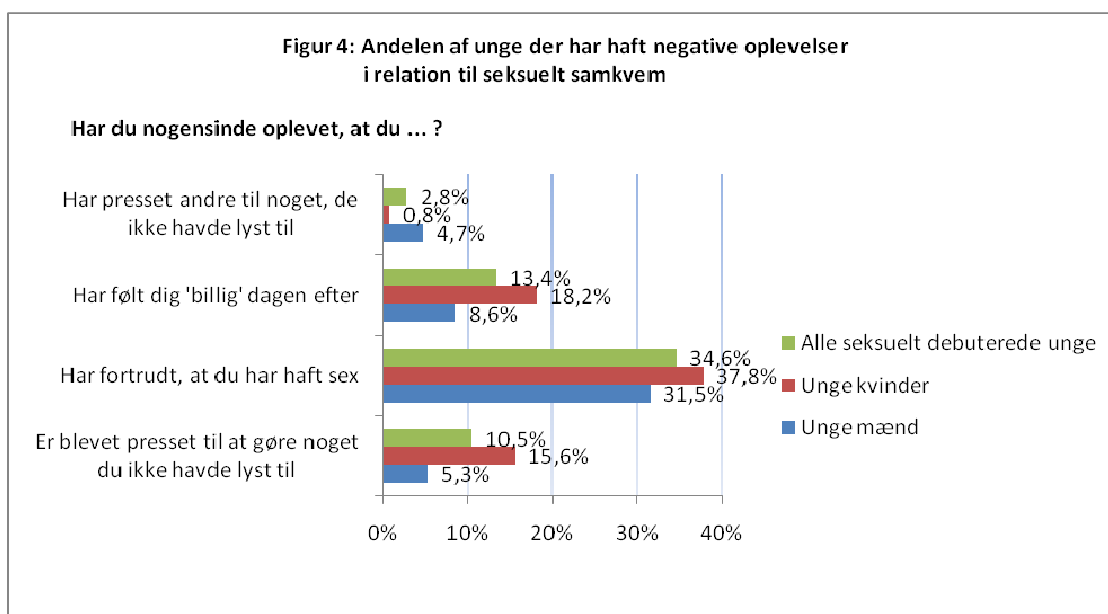
En anden konsekvens af ubeskyttet sex kan være uønskede graviditeter. 4 pct. af de unge seksuelt aktive kvinder i undersøgelsen har svaret ja til, at de har fået en abort. Det svarer til 5,9 pct. af de unge kvinder, der har haft ubeskyttet sex, hvilket altså sjældnere fører til uønsket graviditet end kønssygdomme, der således udgør den store risikofaktor ved ubeskyttet sex.

7. Negative oplevelser i forbindelse med sex

Det seksuelle har andre negative konsekvenser end kønssygdomme og uønskede graviditeter. Uanset hvem man dyrker sex med, har seksualakten således karakter af et møde mellem mennesker, der interagerer med hinanden omkring det seksuelle. Denne interaktion kan bidrage positivt til det seksuelle, men den kan også ytre sig negativt som magtkampe, pres osv., der kan præge den enkeltes oplevelser af det seksuelle.

Disse oplevelser kan ikke ses isoleret fra resten af livet. Ligesom hverdagslivet har en afsmittende effekt på det seksuelle, har det seksuelle også en afsmittende effekt på hverdagslivet. Når oplevelsen har været positiv, kan man genkalde sig lysten og frydes ved den. Men også negative oplevelser sætter sig spor, og fortrydelse, skam osv. kan efterfølgende præge den enkelte.

I undersøgelsen har vi spurgt til en række forskellige negative oplevelser, som de unge har haft under eller efter et seksuelt samkvem. De unges svar fremgår af figur 4, hvor man bl.a. kan se, at lidt over en tredjedel af de unge (34,6 pct.) på et tidspunkt har fortrudt, at de har haft sex. Lidt over hver syvende (13,4 pct.) har følt sig billige dagen efter, de har sex, og ca. hver tiende ung (10,5 pct.) har følt sig presset til at gøre noget, de ikke ville. Mindst er andelen af unge, der føler, at de har presset andre til at gøre noget, de ikke ville (2,8 pct.).

Går vi bag om disse tal, kan vi se, at der er en samvarians mellem at have været udsat for de tre nævnte negative oplevelser i forbindelse med sex. De har simpelthen en tilbøjelighed til at klumpe sig sammen hos de samme personer. Unge, der på et tidspunkt har fortrudt, at de har haft sex, har således en øget sandsynlighed for på et tidspunkt at have følt sig billige dagen efter, samt på et tidspunkt at have følt, at de er blevet presset til at gøre noget, som de ikke har lyst til. Men også de unge, der har presset andre til noget, dvs. den mindst udbredte oplevelse, har en øget tilbøjelighed til også selv at have været udsat for at blive presset til at gøre noget, de ikke havde lyst til og til at have haft sex, de siden har fortrudt.

Anlægger man et kønsperspektiv ser man yderligere, at der er en større andel af de unge kvinder, der har prøvet de tre første negative oplevelser, mens der er en større andel af de unge mænd, der har haft den fjerde negative oplevelse. De unge kvinder er m.a.o. mere tilbøjelige end de unge mænd til at have fortrudt, at de har haft sex, har følt sig billige dagen efter og at være blevet presset til at gøre noget, de ikke havde lyst til. De unge mænd er derimod mere tilbøjelige end de unge kvinder til at angive, at de har prøvet at presse andre til at gøre noget, de ikke havde lyst til.

Forskellen kønnene imellem varierer dog fra oplevelse til oplevelse: mest markant er afstanden mellem kønnene, når det gælder at have følt sig presset til noget eller at have presset nogen til noget i forbindelse med sex. Andelen af unge kvinder, der har følt sig presset til at gøre noget, de ikke havde lyst til i forbindelse med sex, er således næsten tre gange så stor som andelen af unge mænd (hhv. 15, 6 pct. kvinder og 5,3 pct. mænd). Omvendt er andelen af unge mænd, der angiver at have presset nogen til at gøre noget de ikke havde lyst til, flere gange større end andelen af unge kvinder (hhv. 4,7 pct. af de unge mænd mod 0,8 pct. unge kvinder). Der er lidt over dobbelt så stor en andel af kvinderne (18,2 pct.) som af mændene (8,6 pct.), der har følt sig billig dagen efter. Der er også flere unge kvinder end mænd, der har fortrudt at have sex (37 pct. unge kvinder mod 31,5 pct. unge mænd), om end kønsforskellen her er betydeligt mindre end for de øvrige negative oplevelser i forbindelse med sex.

Kønsforskellene peger på, at de to køn oplever risiko ved det seksuelle på forskellige måder. Risiko synes for de unge kvinder i højere grad end for de unge mænd at være forbundet til at gå længere, end man egentlig ønsker (jf 'være blevet presset'), måske så langt, at man efterfølgende ønsker, at det aldrig var sket ('har fortrudt'), og indimellem endog så langt, hvor man oplever, at man har kompromitteret sig selv ('følt sig billig'). Unge mænd oplever ikke i så høj grad som de unge kvinder risiko for at kompromittere sig selv, fordi man har gået for langt ud i det seksuelle. Til gengæld synes der i højere grad for de unge mænd end for de unge kvinder at være risiko forbundet med at presse seksualpartneren til at gå for langt ud i det seksuelle (jf 'presset andre').

Trods disse forskelle – der kunne indicere, at de unge kvinder i højere grad end de unge mænd oplever, at de skal være agtpågivende og slå bremserne i overfor det seksuelle, og at de unge mænd i højere grad end de unge kvinder oplever, at de skal tage initiativ og være styrende i det seksuelle møde – er der også en række ligheder kønnene imellem: Selvom der er en større andel af de unge kvinder, der angiver, at de har oplevet de tre første negative ople-

velser, og en større andel af de unge mænd, der angiver, at de har oplevet den fjerde negative oplevelse, så er den indbyrdes rækkefølge mellem de negative oplevelser nøjagtigt den samme hos begge køn. For begge køn gælder således, at den mest udbredte negative oplevelse er at have fortrudt sex, den næstmest udbredte oplevelse er at have følt sig billig dagen efter osv. Så kønsforskellene sameksisterer altså med nogle betydelige fællestræk mellem kønnene, hvilket understreger, at de negative oplevelser i forbindelse med sex også bare handler om det at være ung i dag og være i færd med at tage de første skridt på livets seksuelle rejse med alle de udfordringer og risici, det nu engang indebærer. Dette illustreres også af, at den ovennævnte sammenklumpning gælder for begge køn, dvs. at de unge mænd der har negative seksuelle oplevelser af den ene eller anden art i lige så høj grad som de unge kvinder har større (statistisk) sandsynlighed for også at have erfaringer med en af de andre former for negative oplevelser.

8. Anonym sex, negative oplevelser og ubeskyttet sex

Et af de træk, der går igen hos såvel de unge kvinder som de unge mænd, er, at tilbøjeligheden til at have negative oplevelser samt sex uden beskyttelse – med dertil knyttede risici for kønssygdom, uønsket graviditet osv. – er forbundet med det at have anonym sex. Det fremgår tydeligt af tabel 3, hvor vi viser forskellen på de unge, der har svaret ja til, at de har haft sex med en, de ikke kender, og de unge, der ikke har. Selvom de negative oplevelser og sex uden beskyttelse også optræder hos unge, der ikke har haft anonym sex, øges risikoen massivt, hvis man har anonym sex.

Tabel 3: Sammenhæng mellem negative seksuelle oplevelser blandt unge og erfaring med anonym sex			
Negative seksuelle oplevelser:	Har haft anonym sex	Har ikke haft anonym sex	Alle unge
Er blevet presset til at gøre noget, du ikke havde lyst til	14,0%	8,3%	10,4%
Har presset andre til noget, de ikke havde lyst til	5,6%	1,1%	2,8%
Har haft ubeskyttet samleje	85,7%	59,6%	69,4%
Har fortrudt, at du har haft sex	52,7%	23,9%	34,7%
Har følt sig 'billig' dagen efter	21,3%	8,7%	13,4%
Har fået en kønssygdom	25,1%	10,7%	16,1%
Har fået en abort	8,0%	2,2%	4,0%
Ingen af delene	8,0%	31,2%	22,5%
Chi-square test: P = 0,000 for alle sammenhænge vist i tabellen			

Også her sameksisterer dog kønslige fællestræk og forskelle. Der er fx en større andel af de unge kvinder end de unge mænd, der føler sig billige, hvis de har dyrket anonym sex, men disse kønsforskelle tager i vid udstrækning udgangspunkt i de forskelle, vi allerede har belyst. Og uanset disse forskellige udgangspunkter indebærer det at dyrke anonym sex for begge køn en øget risiko for at have negative oplevelser samt udsætte sig selv for kønssygdomme mv.

9. Sex og utilfredshed med kroppen

Men i hvilken udstrækning og på hvilke måder er de unges erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser forbundet med de problemstillinger, vi har sat fokus på i de øvrige kapitler i rapporten?

I tabel 4 belyser vi sammenhængen mellem de unges erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser på den ene side og deres tilfredshed med kroppen på den anden side. Hvis vi starter med erfaringerne med seksuelle risici, kan vi konstatere, at der er en signifikant sammenhæng mellem det at være utilfreds eller meget utilfreds med kroppen og det at have fået en kønssygdom eller en abort. Der er også en sammenhæng mellem det at være utilfreds eller meget utilfreds med kroppen og det have haft ubeskyttet samleje, men denne sammenhæng er mindre signifikant.

Vi kan ligeledes konstatere en signifikant sammenhæng mellem det at være utilfreds eller meget utilfreds med kroppen og tre ud af de fire negative seksuelle oplevelser, vi har belyst i dette kapitel: at have fortrudt sex, at have følt sig billig dagen efter og at være blevet presset til noget, man ikke havde lyst til. Der er til gengæld ingen signifikant sammenhæng mellem graden af kropslig tilfredshed og det at have presset andre til noget, de ikke havde lyst til. I det omfang, vi ikke desto mindre kan se en sammenhæng, vender den modsat de sammenhænge, vi kan konstatere i forhold til de første tre negative oplevelser: Det at have presset andre til noget, de ikke havde lyst til, synes således ikke at være forbundet til en forøget utilfredshed men nærmere til en forøget tilfredshed med egen krop. Det er her naturligvis værd at erindre, at denne negative oplevelse i modsætning til de øvrige negative oplevelser i langt højere grad forekommer hos unge mænd end hos unge kvinder, der generelt set er mere utilfredse med deres kroppe end de unge mænd.

Tabel 4: Sammenhæng mellem unges erfaring med negative seksuelle oplevelser og tilfredshed med kroppen

	Utilfreds eller meget utilfreds	Hverken tilfreds eller utilfreds	Tilfreds eller meget tilfreds
Er blevet presset til at gøre noget, du ikke havde lyst til	***23,7%	***24,0%	***52,3%
Har presset andre til noget, de ikke havde lyst til	7,8%	16,9%	75,3%
Har haft ubeskyttet samleje	**11,6%	**24,2%	**64,2%
Har fortrudt, at du har haft sex	***16,2%	***26,7%	***57,1%
Har følt sig 'billig' dagen efter	***20,9%	***25,3%	***53,8%
Har fået en kønssygdom	***14,0%	***27,9%	***58,1%
Har fået en abort	***23,6%	***32,7%	***43,6%
Ingen af delene	***7,6%	***17,5%	***74,9%
Alle seksuelt debuterede	10,9%	22,5%	66,6%

Chi square test : * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

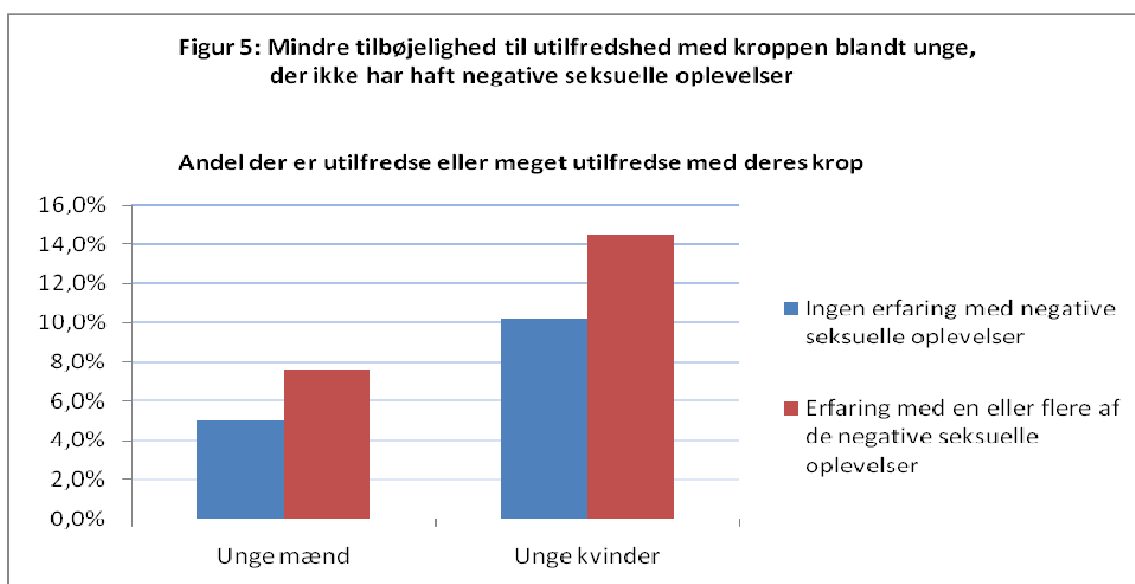
Interessant er det i den sammenhæng, at de højeste utilfredshedstal i tabellen er knyttet til det at være blevet presset til noget, man ikke havde lyst til, og det at have fået en abort, dvs. udprægede pigefænomener. Mens 7,8 pct. af de unge, der havde oplevet at presse andre til

noget, de ikke havde lyst til, er utilfredse eller meget utilfredse med deres kroppe, gælder det samme for næsten 24 pct. af de unge, der har prøvet at være blevet presset til noget, de ikke havde lyst til, eller at have fået en abort. Det er over dobbelt så mange som de 10,9 pct. af alle undersøgelsens unge, der tilkendegiver, at de er utilfredse eller meget utilfredse med kroppen.

Intet synes dog at være forbundet med mindre kropslig utilfredshed end det slet ikke at have erfaringer med de nævnte seksuelle risici eller negative seksuelle oplevelser: 7,6 pct. af de unge, der befinder sig i denne kategori, er således utilfredse eller meget utilfredse med kroppen, hvilket er endnu færre end andelen af unge, der har presset andre til noget, de ikke havde lyst til.

Næsten lige mange af de unge mænd (22 pct.) og unge kvinder (23 pct.) er i denne kategori, og som det fremgår af figur 5 er det at undgå erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser er altså, uanset køn, forbundet til en mindsket utilfredshed med kroppen.

Hvor der er 7,6 pct. af alle seksuelt debuterede unge mænd, der er utilfredse eller meget utilfredse med deres krop, er dette tal kun 5 pct. blandt de unge mænd, der ikke har haft nogen af de undersøgte negative seksuelle oplevelser og erfaringer. Og for de unge kvinders vedkommende er der blandt alle seksuelt debuterede 14,5 pct. med en negativ vurdering af egen krop, mens der kun er 10,2 pct. blandt de unge kvinder, der ikke har haft nogen af de nævnte negative seksuelle oplevelser.

10. Sex og cutting

Mange af de sammenhænge, vi netop har konstateret mellem det at have erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser på den ene side og det at være utilfreds med kroppen på den anden side, genfinder vi i tabel 5, hvor vi dog har erstattet utilfredshed med kroppen med cutting. Det får endda visse sammenhænge til at træde endnu tydeligere frem. Hvis vi endnu engang starter med de unges erfaringer med seksuelle risici, kan vi således konstatere en signifikant sammenhæng mellem cutting og alle de tre forskellige risici: dvs., at der ikke bare er en signifikant sammenhæng mellem cutting og abort og kønssygdomme. Der er også en signifikant sammenhæng mellem cutting og ubeskyttet samleje, der ikke var signifikant forbundet til utilfredshed med kroppen.

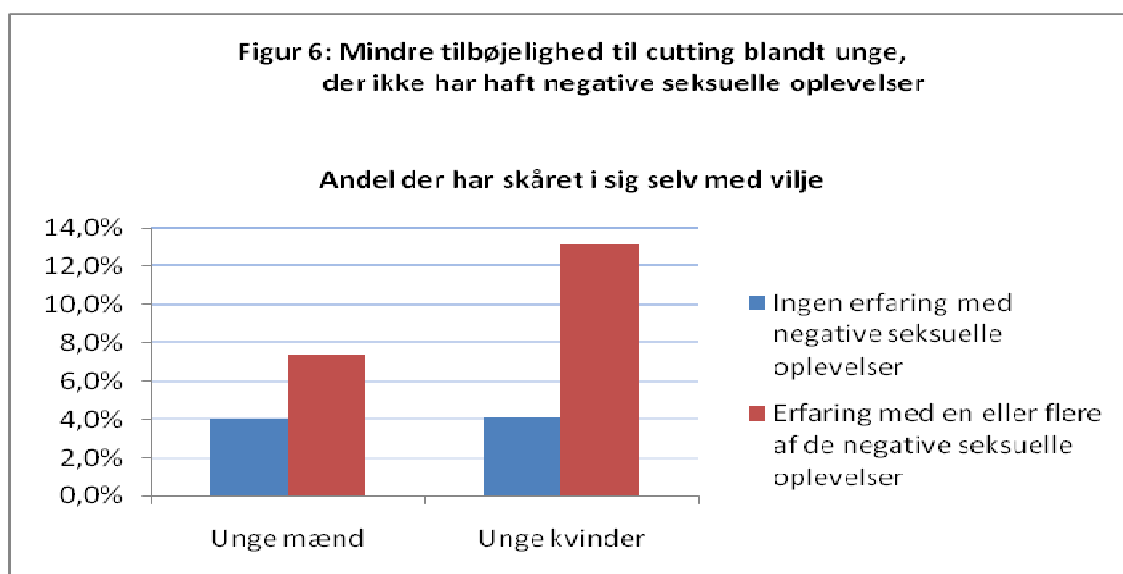
Tabel 5: Sammenhæng mellem unges erfaring med negative seksuelle oplevelser og cutting	
	Har skåret i sig selv
Er blevet presset til at gøre noget, du ikke havde lyst til	***30,0%
Har presset andre til noget, de ikke havde lyst til	10,5%
Har haft ubeskyttet samleje	***12,0%
Har fortrudt, at du har haft sex	***16,7%
Har følt sig 'billig' dagen efter	***25,0%
Har fået en kønssygdom	***15,8%
Har fået en abort	***27,3%
Ingen af delene	***4,2%
Alle seksuelt debuterede	8,9%
Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001	

Når vi retter blikket mod negative seksuelle oplevelser, kan vi ligeledes konstatere en signifikant sammenhæng mellem cutting og tre ud af fire af de negative seksuelle oplevelser, vi har belyst i kapitlet: det at have fortrudt sex, at have følt sig billig dagen efter, og det at være blevet presset til noget, man ikke havde lyst til. Som det var tilfældet med utilfredshed med kroppen, er der dog ikke nogen signifikant sammenhæng mellem cutting og det at have presset andre til noget, men vi kan se, at lidt flere har skåret i sig selv blandt de unge, der har haft denne negative seksuelle oplevelse end blandt dem, der ikke har haft det.

Ser vi samlet på erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser, er det endnu engang det at være blevet presset til at gøre noget, man ikke havde lyst til, og det at have fået en abort, der slår mest ud: mens 8,9 pct. af alle de unge i undersøgelsen har erfaringer med cutting, gælder det samme for hele 30 pct. af de unge, der er blevet presset til at gøre noget, de ikke havde lyst til, og for 27,3 pct. af de unge, der har fået en abort. Disse tal står i skarp kontrast til de 10,5 pct., der har presset andre til at gøre noget, de ikke havde lyst til. Dette tal er således lavere end tallene for alle de øvrige erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser, der er nævnt i tabellen.

Her spiller det givetvis ind, at cutting ligesom utilfredshed med kroppen er mere udbredt blandt de unge kvinder end blandt de unge mænd i undersøgelsen, og at det at være blevet presset til noget, man ikke havde lyst til og det at have prøvet at få en abort, i modsætning til det at presse andre til noget, de ikke havde lyst til, ligeledes er udprægede pigefænomener. Samtidig er det dog værd at understrege, at blot 4,2 pct. af de unge, der ikke har nogen erfaringer med seksuelle risici eller negative seksuelle oplevelser, har prøvet cutting. Som nævnt er der nogenlunde lige mange unge mænd og kvinder, der ikke har sådanne erfaringer, og dette ser altså ud til at være lige så afgørende for tilbøjeligheden til cutting som køn. Eller man kan sige, at det ikke at have erfaringer med seksuelle risici er lige så forebyggende mod cutting som det at være ung mand.

Som det fremgår af figur 6, er andelen som har cuttet sig således lige omkring 4 pct. for både unge mænd og kvinder, som ikke har haft erfaringer med seksuelle risici eller negative seksuelle oplevelser, hvor den stiger mere end tre gange for unge kvinder som har haft sådanne erfaringer eller oplevelser, mens det for de unge mænd ikke engang er dobbelt så mange.

11. Sex og mobning

Når vi retter blikket mod sammenhængen mellem sex og mobning, føjes nyt til de mønstre, vi allerede har set. Hvis vi endnu engang starter med de unges erfaringer med seksuelle risici, kan vi med det samme konstatere en signifikant sammenhæng mellem det ofte at være blevet mobbet og det at have haft ubeskyttet samleje og en kønssygdom. Der er også en signifikant sammenhæng mellem det at være blevet mobbet og det at have fået en abort, men signifikansen er her mindre.

På samme måde kan vi konstatere en signifikant sammenhæng mellem det ofte at have mobbet andre og det at have haft ubeskyttet samleje og kønssygdom. Signifikansen er imidlertid ikke bare mindre, når det drejer sig om sammenhængen mellem at mobbe og det at have fået en abort, den vendes også på hovedet: Der er således tale om, at færre af de unge, som har fået en abort, ofte har mobbet andre, end af de unge som har fået en abort.

Når vi retter fokus på de negative seksuelle oplevelser, kan vi konstatere, at der er en signifikant sammenhæng mellem det at være blevet mobbet og det at have mobbet andre på den ene side og det at have følt sig billig dagen efter sex og det at have fortrudt, at man har haft sex på den anden side. Der er også en signifikant sammenhæng mellem det at være blevet presset til at gøre noget, man ikke havde lyst til, og det at være blevet mobbet. Der er dog ingen signifikant sammenhæng mellem det at være blevet presset til at gøre noget, man ikke havde lyst til, og det at mobbe andre. Til gengæld er der en sammenhæng mellem det at presse andre til at gøre noget, de ikke havde lyst til, og det at mobbe andre.

Både det at være blevet mobbet og at mobbe andre er altså forbundet til diverse erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser. Igen skiller vandene sig dog ved det at være blevet presset til at gøre noget og det at presse andre til at gøre noget, der er knyttet til en øget forekomst af det at være blevet mobbet henholdsvis det at mobbe andre. Også her spiller køn givetvis ind: At være blevet presset til noget er, ligesom det at være blevet mobbet, kropstillfredshed og cutting et udpræget pigefænomen, mens at presse andre, ligesom det at mobbe andre og kropstillfredshed, i højere grad er drengefænomener.

Tabel 6: Sammenhæng mellem unges erfaring med negative seksuelle oplevelser og mobning		
	Er ofte blevet mobbet (i løbet af skoletiden)	Har ofte mobbet andre (i løbet af skoletiden)
Er blevet presset til at gøre noget, du ikke havde lyst til	***30,7%	7,3%
Har presset andre til noget, de ikke havde lyst til	20,8%	***23,7%
Har haft ubeskyttet samleje	***20,5%	***7,3%
Har fortrudt, at du har haft sex	***21,6%	***7,4%
Har følt sig 'billig' dagen efter	***24,5%	**6,0%
Har fået en kønssygdom	***27,4%	***7,0%
Har fået en abort	*29,1%	*3,7%
Ingen af delene	***14,7%	***4,0%
Alle seksuelt debuterede	18,9%	5,5%
Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001		

Endnu engang kan vi konstatere, at unge, der ikke har prøvet nogle af de nævnte erfaringer med seksuelle risici eller negative seksuelle oplevelser, også i mindre grad er blevet mobbet og har mobbet andre. Således tegner der sig efterhånden et billede af, at det overhovedet at have haft den slags seksuelle oplevelser er forbundet til diverse andre former for problematiske oplevelser på andre fronter.

12. Sex og ensomhed

At det også gælder for ensomhed, fremgår af tabel 7. De listede erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser er i vid udstrækning forbundet til en signifikant øget risiko for ensomhed, uanset hvilket af de tre ensomhedskriterier, man tager udgangspunkt i. Undtagelserne er det at have haft ubeskyttet samleje, der ikke giver nogle statistisk signifikante udsving overhovedet, og det have presset andre til noget, de ikke havde lyst til, hvis udsving kun er signifikant i forhold til ensomhedskriteriet ofte at være blevet holdt udenfor.

Igen er det at være blevet presset til at gøre noget, man ikke havde lyst til, det at have fået en abort og det at have følt sig billig dagen efter sex særligt udslagsgivende: Uanset hvilket ensomhedskriterium, man tager udgangspunkt i, afføder disse seksuelle forhold således en højsignifikant forøgelse af ensomheden. Det at have fortrudt sex er kun højsignifikant i forhold til ensomhedskriterierne ofte at føle sig isoleret og ofte at savne nogle at være sammen med, mens signifikansen er lavere i forhold til kriteriet ofte at føle sig holdt udenfor. Det at have fået en kønssygdom er slet ikke signifikant i forhold til dette ensomhedskriterium, men er til gengæld højsignifikant i forhold til de to øvrige ensomhedskriterier.

	Ofte isoleret	Savner ofte nogen at være sammen med	Ofte holdt udenfor
Er blevet presset til at gøre noget, du ikke havde lyst til	***11,2%	***20,4%	***5,6%
Har presset andre til noget, de ikke havde lyst til	1,3%	13,2%	*2,6%
Har haft ubeskyttet samleje	5,1%	9,6%	1,6%
Har fortrudt, at du har haft sex	***8,2%	***15,0%	**2,6%
Har følt sig 'billig' dagen efter	***11,7%	***21,5%	***5,2%
Har fået en kønssygdom	***7,9%	***14,1%	2,9%
Har fået en abort	***14,5%	***29,6%	***5,5%
Ingen af delene	**2,6%	***5,7%	1,8%
Alle seksuelt debuterede	4,8%	8,8%	1,9%
Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001			

Vi ser endnu engang, at de erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser, som overvejende er pigefænomener, giver større udsving end de erfaringer med seksuelle risici og negative oplevelser, der overvejende er drengefænomener. Til gengæld er det nyt, at ubeskyttet samleje for første gang ikke giver noget signifikant udsving i tabellen. Overraskende er det dog næppe, når man tænker på, at denne erfaring med seksuelle risici, som vi så tidligere i kapitlet, er majoritetsadfærd blandt de seksuelt aktive unge.

Fokuserer vi i forlængelse heraf på det ofte at være blevet holdt udenfor – dvs. det ensomhedskriterium, der tydeligst knytter sig til social eksklusion – kan vi endvidere konstatere, at denne form for ensomhed ikke minimeres hos de unge som svarer, at de har undgået alle de listede erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser. Så her brydes tendensen til, at det at have den slags seksuelle oplevelser er forbundet til problematiske oplevelser på andre fronter - som fx utilfredshed med kroppen, cutting og mobning.

Brydningen er dog en undtagelse: Inddrager vi de øvrige ensomhedskriterier, ser vi således, at det at undgå erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser statistisk set minimerer ensomhed. Så trods brydningen er der også her en overordnet tilbøjelighed til, at det at undgå erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser er forbundet til en minimering af ensomheden.

13. Sex og helbred

En tilsvarende tilbøjelighed ses i forhold til de unges angivelser af, hvordan deres helbred er. De unge, der ikke har haft nogen af de listede erfaringer med seksuelle risici eller negative seksuelle oplevelser, har en signifikant lavere tilbøjelighed til at angive, at de har et dårligt eller meget dårligt helbred, og en signifikant højere tilbøjelighed til at angive, at de har et godt eller et meget godt helbred end gennemsnittet af alle de unge i undersøgelsen.

Igen kan vi konstatere, at det at være blevet presset til noget, man ikke havde lyst til, og det at have følt sig billig dagen efter giver de største negative udsving. Derefter følger det at have fået en kønssygdom, der da også må siges at være en direkte negativ indflydelse på de unges helbredssituation. Til gengæld ses ikke noget signifikant negativt udsving i forhold til det at have fået en abort. Tværtimod angiver en mindre andel af de unge, der har fået en abort, end af alle de unge i undersøgelsen, at de har et dårligt eller meget dårligt helbred, mens en større andel af dem angiver, at de har et godt eller meget godt helbred. Andelen af de unge i undersøgelsen som har fået en abort er dog så lille, at denne umiddelbart overraskende sammenhæng må betragtes som tilfældig.

Tabel 8: Sammenhæng mellem erfaring med negative seksuelle oplevelser og vurdering af eget helbred

	Dårligt eller meget dårligt	Hverken dårligt eller godt	Godt eller meget godt
Er blevet presset til at gøre noget, du ikke havde lyst til	***15,7%	***17,1%	***67,2%
Har presset andre til noget, de ikke havde lyst til	9,2%	15,8%	75,0%
Har haft ubeskyttet samleje	***7,3%	***13,4%	***79,3%
Har fortrudt, at du har haft sex	***9,8%	***15,4%	***74,8%
Har følt sig 'billig' dagen efter	***13,8%	***14,4%	***71,8%
Har fået en kønssygdom	***9,5%	***14,2%	***76,4%
Har fået en abort	1,8%	12,7%	85,5%
Ingen af delene	***2,7%	***8,6%	***88,7%
Alle seksuelt debuterede	5,5%	12,3%	82,1%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Det at have presset andre til noget, de ikke havde lyst til, giver ikke på samme måde et direkte positivt udsving i forhold på de unges helbredssituation, men selvom flere end gennemsnittet af alle unge angiver, at de har et dårligt eller meget dårligt helbred, og færre angiver, at de har et godt eller meget godt helbred, er ingen af disse tal statistisk signifikante. Selvom der altså ser ud til at være negative konsekvenser ved det at have at have presset

andre til at gøre noget, de ikke havde lyst til, er tallene således ikke krystalklare – og langt fra så klare som de negative tal, vi fx ser i forhold til det at være blevet presset til noget, man ikke havde lyst til. Da de unge kvinder i undersøgelsen generelt har en mere negativ vurdering af deres helbred end de unge mænd er der atter en kønsfaktor i spil her.

14. De unges oplevelse af sig selv og deres liv

Vi vil nu se nærmere på, hvilken betydning de unges seksuelle adfærd og oplevelser har for deres oplevelse af sig selv og deres liv. Med henblik på at gøre det vil vi også i dette kapitel krydse spørgsmålene fra kapitlet med de fire spørgsmål fra kapitel 2, som går på: 1) om de unge har et godt liv; 2) hvordan deres selvtillid er; 3) hvor ofte de har problemer, der gør det svært for dem at klare dagligdagen; og endelig 4) hvor populære de er i forhold til andre jævnaldrende unge.

Som noget særligt vil vi i dette kapitel efterfølgende løfte et bestemt aspekt af de unges seksualitet frem - nemlig deres seksuelle observans - og sætte særligt spot på sammenhængen mellem dette aspekt og de unges oplevelse af sig selv og deres liv, som det kommer til udtryk i de fire spørgsmål fra kapitel 2. Dette særlige fokus tjener ikke mindst til at undersøge, om unge, der identificerer sig som andet end heteroseksuelle, har særlige problemer med trivslen, hvilket indiceres af flere nordiske studier om unge, sex og trivsel (Ungdomsstyrelsen 2007).

Læser vi først på tværs af tabel 9-12, hvor der ikke skelnes mellem de unges seksuelle identiteter, kan vi konstatere en vis konsistens: Der er generelt set ikke stor forskel på, hvordan de unges svar på de enkelte spørgsmål om deres seksuelle adfærd og oplevelser påvirker de forskellige dimensioner af deres oplevelse af sig selv og deres liv, som belyses i tabellerne. Påvirker et svar på et bestemt sex-spørgsmål fx de unges tilkendegivelser af, om de har et godt liv i en positiv retning, er der m.a.o. en tilbøjelighed til, at svaret ligeledes påvirker deres tilkendegivelser af, om de har selvtillid, problemer og er populære i en positiv retning.

I tabel 9, hvor vi belyser sammenhængen mellem sex og de unges vurderinger af, om de har et godt liv, lægger vi således de første brikker til et mønster, som vil blive fuldendt i de resterende tabeller. Fx ser vi, at det at have haft ubeskyttet samleje ikke i særlig høj grad påvirker de unges vurderinger af, om de har et godt liv eller ej. De unge, der har prøvet denne erfaring med seksuelle risici, fordeler sig således gennemsnitligt på svarmulighederne 'dårligt eller meget dårligt', 'hverken eller' og 'godt eller meget godt', hvilket spejler den gennemsnitlige fordeling, vi ligeledes kan se i de øvrige tabeller.

Spørgsmålet om abort – den tredje seksuelle risiko, der belyses i tabellerne – afviger dog fra disse spørgsmål, idet svarene ikke bare bryder med den gennemsnitlige fordeling i den enkelte tabel, men ligeledes gør det på forskellige måder i de forskellige tabeller. I denne

tabel kommer det til udtryk ved, at langt færre af de unge, der har fået en abort, tilkendegiver, at de har et godt eller meget godt liv. De bevæger sig dog ikke mod et dårligt eller meget dårligt liv men mod mellemlgruppen, der tilkendegiver, at deres liv hverken er godt eller dårligt, som her er næsten dobbelt så stor som gennemsnittet.

Tabel 9: Sammenhæng mellem de unges vurdering af deres liv lige nu og negative seksuelle oplevelser			
	Hvordan er dit liv lige nu?		
	Dårligt eller meget dårligt	Hverken dårligt eller godt	Godt eller meget godt
Alle seksuelt debuterede	3,4%	14,0%	82,6%
Er blevet presset til at gøre noget, du ikke havde lyst til	*** 9,4%	*** 24,5%	*** 66,1%
Har fortrudt, at du havde sex	*** 5,3%	*** 19,7%	*** 74,9%
Har følt dig 'billig' dagen efter	*** 6,0%	*** 23,1%	*** 70,9%
Har presset andre til noget, de ikke havde lyst til	3,9%	18,4%	77,6%
Haft ubeskyttet samleje	*** 3,9%	*** 15,5%	*** 80,7%
Har fået en kønssygdom	*** 5,8%	*** 22,5%	*** 71,7%
Har fået en abort	* 1,9%	* 27,8%	* 70,4%
Ingen af delene	*** 1,1%	*** 9,0%	*** 89,8%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

I den forbindelse kan det være værd at holde sig for øje, dels at det er en lille gruppe i undersøgelsen som har fået abort, dels at alle sex-spørgsmålene, der belyses i dette kapitel, er nogensinde-spørgsmål – de er m.a.o. ikke er inddelt på aktualitet, hvorfor vi ikke har mulighed for at vurdere, hvilken betydning det har, om det seksuelle er sket for nylig eller for lang tid siden. Det betyder bl.a., at tabellerne ikke giver noget billede af, om en abort, der er udført for nylig, påvirker de unges vurderinger af deres liv i mere negativ retning, end aborter, der ligger tidsmæssige længere tilbage.

De tre negative seksuelle oplevelser, vi i forrige afsnit kobled til andre problematiske forhold i livet, er også koblet til mere negative svarmønstre i tabel 9 – 12. I tabel 9 kan vi således konstatere, at især det at være blevet presset til at gøre noget, man ikke havde lyst til, og det at føle sig billig dagen efter sex, øger tilbøjeligheden til at vurdere sit liv som dårligt eller meget dårligt, og minimerer tilbøjeligheden til at vurdere det som godt eller meget godt. Det samme gælder det at have fortrudt sex og det at have fået kønssygdom, omend fordelingen her dog ligger tættere på gennemsnittet af alle unge.

Som i forrige afsnit ser vi imidlertid, at den fjerde negative oplevelse skiller sig ud: Der er således en mindre andel af de unge, der har presset andre til noget, de ikke havde lyst til, end af alle de unge i undersøgelsen, som finder livet dårligt eller meget dårligt. Og der er ligeledes flere af dem, der finder livet godt eller meget godt. Så det at presse andre til noget i sex er altså forbundet til en mere positiv vurdering af livet som helhed. Og faktisk er tallene så positive, at de slår tallene for de unge, der ikke har haft nogen erfaringer med seksuelle risici eller negative seksuelle oplevelser, selvom disse tal også er signifikant mere positive end gennemsnitstallene for alle unge i undersøgelsen.

Samme mønster ser vi i forhold til de unges selvtillid, som vi sætter fokus på i tabel 10. På den ene side hænger det at være blevet presset til noget, man ikke havde lyst til, at have følt sig billig dagen efter sex og at have fortrudt sex sammen med en signifikant øget tilbøjelighed til at vurdere ens selvtillid som lav eller meget lav og en signifikant nedsat tilbøjelighed til at vurdere den som høj eller meget høj.

Tabel 10: Sammenhæng mellem de unges vurdering af deres selvtillid og negative seksuelle oplevelser			
Hvordan er din selvtillid?			
	Lav eller meget lav	Hverken lav eller høj	Høj eller meget høj
Alle seksuelt debuterede	5,7%	19,9%	74,4%
Er blevet presset til at gøre noget, du ikke havde lyst til	***16,3%	***31,3%	***52,4%
Har fortrudt, at du havde sex	***8,0%	***24,9%	***67,1%
Har følt dig 'billig' dagen efter	***14,6%	***26,7%	***58,7%
Har presset andre til noget, de ikke havde lyst til	*2,5%	*9,1%	*88,3%
Haft ubeskyttet samleje	5,7%	20,5%	73,8%
Har fået en kønssygdom	*8,3%	*20,4%	*71,3%
Har fået en abort	***5,6%	***41,4%	***53,1%
Ingen af delene	**4,1%	**16,7%	**79,2%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

På den anden side er det at have presset andre til noget, de ikke havde lyst til, forbundet til en forøget tilbøjelighed til at angive høj eller meget høj selvtillid og en mindsket tilbøjelighed til at angive lav eller meget lav selvtillid. Og disse tal er faktisk så positive, at de igen slår tallene for de unge, der ikke har haft nogen erfaringer med seksuelle risici eller negative seksuelle oplevelser, selvom også disse tal er signifikant mere positive end gennemsnitstallene for alle unge.

Samtidig ser vi ligesom i tabel 9 en vandring fra positiv-gruppen til mellem-gruppen blandt de unge, der har fået en abort: Færre af de unge, der har fået en abort, angiver således, at de har høj eller meget høj selvtillid, mens flere angiver, at deres selvtillid hverken er høj eller lav. Tallet for lav eller meget lav selvtillid er derimod på niveau med tallet for gennemsnittet for alle unge.

Tallene for de unge, der har haft ubeskyttet samleje og har fået en kønssygdom, ligger også i denne tabel tæt på tallene for alle de unge i undersøgelsen, selvom der hvad angår kønssygdom er en svag tilbøjelighed til, at der på den ene side er lidt færre med høj selvtillid og på den anden side lidt flere med en middel og lav selvtillid.

Billedet ændrer sig en smule i tabel 11, hvor vi ser på sammenhængen mellem sex og problemer, der gør det svært at klare hverdagen. Mest bemærkelsesværdigt er det, at alle fire negative seksuelle oplevelser her følger samme mønster. For en gangs skyld har det at presse andre til at gøre noget, de ikke havde lyst til, således ikke en statistisk set positiv effekt på de unges oplevelse af sig selv og deres liv.

Tabel 11: Sammenhæng mellem de unges vurdering af hvor ofte de har problemer, der gør det svært at klare hverdagen og negative seksuelle oplevelser			
Hvor ofte har du problemer der gør det svært at klare hverdagen?			
	Sjældent eller aldrig	Hverken ofte eller sjældent	Ofte eller altid
Alle seksuelt debuterede	78,3%	12,6%	9,1%
Er blevet presset til at gøre noget, du ikke havde lyst til	***57,8%	***17,5%	***24,7%
Har fortrudt, at du havde sex	***69,1%	***16,4%	***14,5%
Har følt dig 'billig' dagen efter	***58,2%	***22,3%	***19,5%
Har presset andre til noget, de ikke havde lyst til	**64,1%	**19,4%	**16,5%
Haft ubeskyttet samleje	77,2%	12,9%	9,9%
Har fået en kønssygdom	***73,8%	***11,5%	***14,7%
Har fået en abort	69,0%	12,9%	18,1%
Ingen af delene	***85,2%	***9,4%	***5,4%

Chi square test : * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

Tværtimod tilkendegiver signifikant flere af disse unge end af alle de unge i undersøgelsen, at de ofte eller altid har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen, ligesom signifikant færre af dem giver udtryk for, at de sjældent eller aldrig har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen.

Nok er den negative effekt ikke så stor som hos de unge, der er blevet presset til at gøre noget, de ikke havde lyst til, eller hos de unge, der har fortrudt sex, men den er til gengæld større end hos de unge, der har følt sig billige efter sex.

Igen ser vi derimod ingen betydelig sammenhæng med at have haft ubeskyttet samleje, der endnu engang følger gennemsnittet for alle de unge i undersøgelsen. Det at have fået en abort ser til gengæld ud til at være forbundet med unges vanskeligheder med at mestre de problemer, de møder i hverdagen, men denne sammenhæng er ikke statistisk signifikant. Det er tallene for de unge med kønssygdomme til gengæld – og de er ligeledes forbundet med en øget til tilbøjelighed til at mangle evnen til at klare problemerne i hverdagen.

Det eneste, der ser ud til at forbedre de unges evne til at håndtere de problemer, de møder i hverdagen, er simpelthen at undgå alle de erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser, som er listet i tabellen. De unge, der angiver, at de aldrig har prøvet nogle af disse erfaringer og oplevelser, har således en signifikant mindre tilbøjelighed til ofte eller altid at have problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen, mens de har en signifikant større tilbøjelighed til sjældent eller aldrig at have sådanne problemer.

I tabel 12, hvor vi ser på forholdet mellem sex og de unges popularitet i forhold til jævnaldrende unge, forskyder billedet sig endnu mere. Nok ser vi som i tabel 9 og 10 endnu engang en negativ kobling til det selv at opleve pres og en positiv kobling til det at presse andre: Flere unge, der er blevet presset til at gøre noget, de ikke har lyst til, oplever sig således som

mindre populære end jævnaldrende unge, og færre oplever sig som mere populære, mens det modsatte er tilfældet for unge, der har presset andre til at gøre noget, de ikke har lyst til.

Til gengæld ser vi en hidtil uset tilbøjelighed blandt de unge, der har følt sig billige dagen efter sex, og de unge, som har fortrudt, at de har haft sex. For begge grupper gælder nemlig, at der på samme tid er en øget andel, der føler sig mindre populære end gennemsnittet af alle unge i undersøgelsen, og en øget andel, der føler sig mere populære end gennemsnittet. Dvs., at det at have følt sig billige dagen efter sex og det at have fortrudt sex hos nogle ser ud til at være forbundet med en oplevelse af større popularitet, mens det hos andre ser ud til at være forbundet med en oplevelse af mindre popularitet.

Tabel 12: Sammenhæng mellem de unges vurdering af deres popularitet i forhold til andre på deres egen alder og negative seksuelle oplevelser			
Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?			
	Mindre populær	Lige så populær	Mere populær
Alle seksuelt debuterede	4,9%	79,4%	15,7%
Er blevet presset til at gøre noget, du ikke havde lyst til	**8,8%	**77,7%	**13,5%
Har fortrudt, at du havde sex	***6,5%	***74,1%	***19,4%
Har følt dig 'billig' dagen efter	***9,7%	***70,9%	***19,4%
Har presset andre til noget, de ikke havde lyst til	**5,1%	**63,6%	**31,3%
Haft ubeskyttet samleje	4,6%	78,8%	16,6%
Har fået en kønssygdom	6,3%	76,7%	17,0%
Har fået en abort	2,7%	72,0%	25,3%
Ingen af delene	4,0%	82,6%	13,5%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Det samme gælder tallene for de unge, der hverken har prøvet nogle af de erfaringer med seksuelle risici eller de negative seksuelle oplevelser. Også disse tal bryder med de tal, vi har set i de øvrige tabeller. For første gang ser vi således ikke her en entydig positiv sammenhæng, men derimod en sammenklumpning på midten, der går stik imod den polarisering vi ser flere andre steder i tabellen: En mindre andel af de unge, der ikke har prøvet nogle af de erfaringer med seksuelle risici eller de negative seksuelle oplevelser, der er listet i tabellen, oplever sig således som mindre og mere populære end andre jævnaldrende. Til gengæld er der en større andel, der oplever sig som lige så populære.

På flere fronter adskiller sammenhængen mellem sex og de unges oplevelse af popularitet sig således fra sammenhængen med sex og de unges oplevelse af de øvrige dimensioner i deres forståelse af sig selv og deres liv. Hvis man ser bort fra det at presse andre til at gøre noget, de ikke har lyst til, er der således en gennemgående tilbøjelighed til, at erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser enten har en neutral eller negativ indvirkning på de unges oplevelse af sig selv og deres liv. Sådan er det imidlertid ikke, når man fokuserer på de unges oplevelse af deres egen popularitet, der både øges og mindskes af erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser.

Går vi bagom de tal, vi kan se i tabellerne, kan vi imidlertid konstatere visse forskelle mellem kønnene, der skaber yderligere opbrud i dette billede. Bl.a. kan vi se, at det at

have haft en kønssygdom afføder en signifikant polarisering i de unge kvinders popularitet, men ikke i de unge mænds. Blandt unge kvinder som har haft en kønssygdom findes lidt flere som føler sig mere populære end blandt de unge kvinder der ikke har haft en kønssygdom (15,5 mod 12,8 pct.), men også væsentligt flere som føler sig mindre populære (8,3 mod 4,9 pct.).

Noget tilsvarende ser vi for sammenhængen mellem det at have erfaringer med en kønssygdom og evnen til at håndtere hverdagslivets problemer. Mens vi ikke kunne konstatere nogen betydelig sammenhæng, da vi belyste de to køn samlet (jf. tabel 11), kan vi se, at næsten dobbelt så mange af de kvinder, der har haft en kønssygdom ofte eller altid har problemer, der gør det svært at klare hverdagen, som blandt de kvinder der ikke har haft en kønssygdom (17,6 mod 9,2 pct.). Hos mændene er der ikke denne signifikante sammenhæng.

15. Den seksuelle orienterings betydning

Det er dog ikke kun køn, der har betydning for, hvordan erfaringer med seksuelle risici og negative seksuelle oplevelser påvirker den unges oplevelse af sig selv og sit liv. Seksuel identitet spiller ligeledes ind. Som det fremgår af tabel 13, er unge, der identificerer sig som heteroseksuelle, mere positive overfor sig selv og deres liv, end unge, der ikke identificerer sig som sådan. Og det gælder uanset hvilken af de fire dimensioner af selvet og livet, vi sætter spot på.

Tabel 13: Sammenhæng mellem seksuel orientering og de unges vurdering af deres liv og trivsel				
		Seksuel observans		
		Ikke heteroseksuel	Heteroseksuel	Alle unge
Hvordan er dit liv lige nu – sådan alt i alt?	Dårligt eller meget godt	5,2%	2,9%*	3,1%
	Hverken godt eller dårligt	18,1%*	13,3%*	13,6%
	Godt eller meget godt	76,8%*	83,8%*	83,3%
Hvordan er din selvtillid?	Lav eller meget lav	8,7%**	5,8%**	6,0%
	Hverken lav eller høj	27,1%**	20,2%**	20,6%
	Høj eller meget høj	64,1%**	74,0%**	73,4%
Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?	Mindre populær	13,8%***	6,5%***	6,9%
	Lige så populær	73,0%***	79,2%***	78,8%
	Mere populær	13,2%***	14,3%***	14,3%
Hvor ofte føler du at du har problemer, der gør det svært at klare hverdagen?	Sjældent eller aldrig	69,0%***	79,2%***	78,5%
	Hverken sjældent eller ofte	15,4%***	12,5%***	12,7%
	Ofte eller altid	15,7%***	8,3%***	8,8%

Chi square test : * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

De heteroseksuelle unge er mere tilbøjelige til at betragte deres liv som godt eller meget godt end ikke-heteroseksuelle unge, ligesom de er mindre tilbøjelige til at betragte det som dårligt eller meget dårligt. De er også mere tilbøjelige til at opfatte deres selvtillid som høj eller meget høj og mindre tilbøjelige til at betragte den som lav eller meget lav. De hetero-

seksuelle unge oplever også sjældnere end de ikke-heteroseksuelle unge, at de har problemer, som gør det svært for dem at klare hverdagen. Og endelig betragter de heteroseksuelle unge sig i højere grad end de ikke-heteroseksuelle unge, at de er mere populære end andre unge på deres egen alder, mens de i lavere grad oplever sig selv som mindre populære.

Går man bagom tallene i tabellen og deler dem på køn, kan man konstatere, at de unges seksuelle identitet ikke i nævneværdig grad påvirker de to køn forskelligt. Der er m.a.o. ikke stor forskel på, hvordan det at være heteroseksuel eller ikke-heteroseksuel påvirker unge kvinder og unge mænd. For begge køn gælder det mønster, vi så i tabel 13: Heteroseksuelle har oftere en positiv og sjældnere en negativ oplevelse af sig selv og deres liv.

Der er dog en undtagelse, som fremgår af tabel 14, hvor vi belyser de unges oplevelse af deres popularitet fordelt på seksualitet og køn.

Tabel 14: Sammenhæng mellem unge mænd og kvinders seksuelle orientering og deres vurdering af egen popularitet i forhold til jævnaldrende unge				
		Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?		
		Mindre populær	Lige så populær	Mere populær
Unge mænd	Ikke heteroseksuel	13,4%*	65,9%*	20,7%*
	heteroseksuel	7,3%*	77,5%*	15,2%*
	Alle unge mænd	7,6%	77,0%	15,5%
Unge kvinder	Ikke heteroseksuel	14,5%***	77,4%***	8,1%***
	heteroseksuel	5,6%***	81,4%***	13,2%***
	Alle unge kvinder	6,3%	80,9%	12,9%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Mens de unge kvinder følger det dominerende mønster – en større andel af de unge ikke-heteroseksuelle kvinder oplever således at være mindre populære end unge heteroseksuelle kvinder og en mindre andel af dem oplever at være mere populære - bryder de unge mænd med dette mønster: De unge ikke-heteroseksuelle mænd er således både mere tilbøjelige til at føle sig mindre og mere populære end andre unge på deres egen alder. Til gengæld er der færre af de ikke-heteroseksuelle, der føler sig lige så populære som andre unge. Så det at være ikke-heteroseksuel skaber altså ikke en entydig oplevelse af ringere popularitet blandt de unge mænd. Der sker snarere end polarisering af oplevelsen af popularitet: Der er færre i mellemgruppen og flere i ydergrupperne.

